

Verksamhet

Fiskodling (sättfisk)
Kumlinge

Ärende

Ansökan avser tillstånd för befintlig sättfiskodling norr om samt vinterförvaring söder om Torsholmsören, Kumlingeby, Kumlinge kommun.

Tillståndsplikt föreligger enligt 10 § landskapslag (2008:124) om miljöskydd, miljöskyddslagen.

Beslut

Miljö tillstånd

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, ÅMHH, beviljar Kumlinge Forell Ab (FO-nr 0502759–5) miljö tillstånd för befintlig sättfiskodling norr om samt vinterförvaring söder om Torsholmsören, Kumlingeby, Kumlinge kommun.

Miljö tillstånd beviljas med stöd av 17 § 1 mom. miljöskyddslagen.

Giltighet

Detta tillstånd gäller till och med 31.12.2034.

Inkommer ansökan om nytt tillstånd innan 01.07.2034 gäller dock tillståndet tills dess att beslut om nytt tillstånd vunnit laga kraft.

Tillståndshavaren ska även inkomma med en ansökan om granskning och revidering av tillståndsvillkor senast 01.07.2029. Om ansökan om revidering av tillståndsvillkor inte görs inom den föreskrivna tiden förfaller tillståndet i enlighet med 21 § 2 mom. e punkten miljöskyddslagen.

Ersättning

ÅMHH har prövat frågan om ersättning enligt 7 kap. 8 § vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland, vattenlagen. Myndigheten konstaterar att nedanstående

tillståndsvillkor och föreskrifter utgör sådant skydd att verksamheten inte kommer att orsaka sådan skada som ligger till grund för ersättning enligt 7 kap. 4 och 6 §§ i vattenlagen.

Miljökonsekvensbedömning

ÅMHHM har övervägt behovet av miljökonsekvensbedömning, MKB, i enlighet med 2 och 3 §§ i landskapsförordning (2018:33) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning. Till underlag för detta beslut krävs inte en MKB.

Villkor och föreskrifter

Tillståndshavaren ska följa nedanstående villkor och föreskrifter utfärdade med stöd av 24 och 26 §§ miljöskyddslagen.

1. Verksamhetens totalbelastning till vattenmiljön norr om Torsholmsören får uppgå till maximalt 384 kg fosfor och 3 520 kg kväve årligen.

Vid platsen för vinterförvaring söder om Torsholmsören är stödutfodring för fiskarnas välmående tillåtet under perioden 15 oktober – 15 maj. Utsläpp av näringsämnen till vattnet från stödutfodringen beräknas in i ovanstående totalbelastning.

Med totalbelastning avses den mängd fosfor och kväve som binds i den producerade fiskens årliga tillväxt subtraherat från den totala mängden fosfor respektive kväve i det foder som årligen används.

24 § a punkten miljöskyddslagen, 3 § 3 mom. landskapsförordning (2007:57) om odling av regnbågslox och lax i havet, fiskodlingsförordningen

2. Sättfisken ska vid utsättning i odlingen ha en medelvikt som är mindre än 250 gram.

2 § 2 punkten fiskodlingsförordningen

3. Tillståndshavaren ska så långt det är möjligt införskaffa information om fodrets ursprung och framställning för att på så sätt försäkra att det framställts på ett miljömässigt godtagbart sätt.

7 § miljöskyddslagen

4. Tillståndshavaren ska sträva till att minska belastningen på vattenområdet som verksamheten ger upphov till och vid den dagliga skötseln noggrant beakta

miljöskyddsaspekter. Tillståndshavaren ska tillämpa bästa tillgängliga teknik som enligt gängse branschkriterier är ekonomiskt möjligt samt kontinuerligt sköta och underhålla anläggningarna så att minsta möjliga miljöförorening och störning av närliggande bebyggelse uppstår. Tillståndshavaren ska sträva till att minska foderkoefficienten och använda foder med minsta möjliga fosfor- och kväveinnehåll.

4 kap. 7 § 2 mom. vattenlagen, 4 § miljöskyddslagen

5. Tillståndshavaren ska hålla fiskodlingsanläggningens konstruktioner och anordningar i sådant skick och förankra dem så att de hålls på den avsedda platsen och inte stör sjötrafiken eller förorsakar det övriga nyttjandet av vattendraget sådan skada som kan undvikas.

För att trygga sjötrafiken i anläggningens närhet ska konstruktionerna utmärkas på ett av Traficom godkänt sätt.

4 kap. 4 § vattenlagen

6. Kemikalier ska hanteras och användas så att eventuellt spill eller läckage inte kan nå avlopp, luft, mark eller vatten eller på annat sätt förorena miljön eller orsaka olägenhet utöver vad deras faktiska bruk föranleder. Kemikalier som används inom verksamheten ska antecknas i driftjournal enligt föreskrift 10.

All personal som kommer i kontakt med kemikalier ska känna till kemikaliernas huvudsakliga egenskaper och hur de ska hantera eventuella olyckor. Svenskspråkiga skyddsinformationsblad för de använda kemikalierna ska finnas lätt tillgängliga. Utrustning för uppsamling av eventuellt spill eller läckage ska finnas tillgängligt på anläggningen.

I verksamheten får endast sådana medel och kemikalier användas som är tillåtna enligt landskapslag (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier (1995/60).

Tvätt och färgning av kassar ska ske med minsta möjliga negativa påverkan på miljön och bör i mån av möjlighet helt undvikas.

4–5 §§ och 24 § e punkten miljöskyddslagen, 4 kap. 7 § 1 mom. vattenlagen

7. Avfallshanteringen ska följa landskapslag (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag (FFS 646/2011) och gällande kommunala föreskrifter, samt skötas så att miljöförorening och olägenhet för människors hälsa förhindras. Följande

prioritetsordning ska iakttas för hantering av det avfall som uppstår i verksamheten: förebyggande, förberedelse för återanvändning, materialåtervinning, annan återvinning såsom exempelvis energiåtervinning samt bortskaffande. Avfallet ska återvinnas om det är tekniskt möjligt till en rimlig kostnad.

Allt avfall och farligt avfall ska separeras och hanteras med hänsyn till principen om bästa tillgängliga teknik samt förvaras i märkta och för ändamålet avsedda kärl. Avfall och farligt avfall samt fodersäckar får endast lämnas till en av myndigheterna godkänd mottagare för i fråga varande avfall.

Hantering av avfall ska redovisas i driftjournal enligt föreskrift 10 och för avfallstransporter ska upprättas transportdokument enligt avfallslagen.

24 § b punkten och 26 § miljöskyddslagen, 8, 13–17, 118 och 121 §§ rikets avfallslag,

8. All hantering av död fisk ska ske slutet för transport till godkänd anläggning för kompostering eller motsvarande godkänd anläggning enligt krav för behandling av animaliskt kategori III avfall, i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel. Hantering ska redovisas i driftjournal enligt föreskrift 10.

24 § b punkten och 26 § miljöskyddslagen, 118 § rikets avfallslag

9. Om fisken i anläggningarna konstateras eller misstänks ha en smittsam sjukdom som kan överföras från ett djur till ett annat eller en smittsam sjukdom som inte allmänt förekommer, ska sökanden underrätta ÅMHHM och landskapsveterinären vid Ålands landskapsregering samt vidta nödvändiga åtgärder.

Om avfall i form av död fisk uppkommer vid bekämpning av sjukdom ska avfallet behandlas i en av myndigheterna godkänd anläggning för behandling av animaliskt avfall med risk för smitta.

4 kap. 4 § vattenlagen

10. För kontroll av verksamhetens miljökonsekvenser ska en driftjournal föras. I journalen ska finnas uppgifter om:

- foderleverantör samt företagsmärkning
- mängden använt foder och dess innehåll

- de mängder fisk som tillförts odlingarna samt bortförts från dem
- förekomst av eventuella fisksjukdomar och behandling av dem samt fiskens medicinering och dödlighet
- hantering av död fisk enligt villkor 8
- använda kemikalier, inköp, förbrukning och lagerhållning
- typ och mängd avfall samt avfallens mottagare
- andra nödvändiga uppgifter om verksamheten

Journalen ska bevaras 10 år vid anläggningen och kunna uppvisas vid inspektion. Ett årssammandrag av driftjournalen ska årligen lämnas till ÅMHHM inom februari månad följande år på en för detta ändamål uppgjord blankett.

Tillståndshavaren ska på begäran av ÅMHHM uppge nödvändiga uppgifter och utredningar för kontroll av skötseljournalens tillförlitlighet.

26 § miljöskyddslagen, 7 § fiskodlingsförordningen

11. Tillståndshavaren ska på egen bekostnad låta utföra kontroller av fiskodlingarnas inverkan på vattendraget, inverkan på fiske och fiskbestånden på ett av myndigheten godkänt sätt. Kontrollerna kan utföras som samkontroll tillsammans med de andra kontrollskyldiga i området enligt det gemensamma miljökontrollprogrammet för fiskodlingarna på Åland. Om tillståndshavaren inte utför kontrollerna inom detta program ska ett förslag till alternativt program lämnas in till ÅMHHM inom två månader efter det att detta beslut vunnit laga kraft.

Om resultaten av observationerna ger anledning därtill kan kontrollprogrammet senare ändras i samråd med ÅMHHM eller i enlighet med 26 § 4 mom. miljöskyddslagen.

Resultaten av observationerna ska inlämnas till ÅMHHM. Dokument och resultat från kontrollprogrammet ska bevaras vid anläggningarna och kunna uppvisas för tillsynspersonal.

26 § miljöskyddslagen

12. Tillståndshavaren ska utse en ansvarig person som har den kunskap som krävs för att övervaka anläggningarna så att miljötillståndet följs. Personens namn och kontaktuppgifter ska meddelas till ÅMHHM. Vid byte av ansvarig person

ska uppgifterna uppdateras.

7 § miljöskyddslagen

13. Tillståndshavaren är skyldig att kontrollera, utreda och redovisa verksamhetens miljökonsekvenser vid avslutande av verksamhet. Meddelande om avveckling ska göras till ÅMHH, som kan besluta om sådana undersökningar, åtgärder och försiktighetsmått som krävs vid avveckling av verksamheten.

24 § d punkten miljöskyddslagen

Beslutsmotiveringar

Verksamheten och dess placering

Kumlinge Forell Ab, nedan bolaget, anhåller i sin ansökan om nytt tillstånd för den befintliga sättfiskodlingen norr om Torsholmsören, samt om vinterförvaring söder om Torsholmsören, i Kumlingeby, Kumlinge kommun. Fiskodlingsplatsen har enligt ansökan haft samma läge sen 1981 (koordinater: N: 60,293667°, E: 20,787833°). Bolaget avser bedriva verksamheten med samma omfattning som tidigare. Bolaget samarbetar sedan 2007 med Brändö Lax Ab, vilket har hand om skötseln och den dagliga driften av odlingen.

Bolaget har uppvisat rätt till odlingsområdena i det samfällda vattenområdet 295-876-1-02. Bolaget har arrendeavtal med Kumlinge Fiskelag för respektive område, både norr och söder om Torsholmsören.

Brändö Lax Ab köper in all sättfisk av regnbågslax (*Oncorhynchus mykiss*) från riket. Sättfisken är mellan 50–100 gram vid vårens utsättning i odlingen norr om Torsholmsören. Sättfiskarna odlas i samma kassar ett helt år, innan de förs vidare till en så kallad matfiskodlingslokal. Under vintern dras kassarna till den mer skyddade vinterförvaringsplatsen söder om Torsholmsören.

Odlingsverksamheten bedrivs i två runda, öppna och 6 meter djupa nätkassar med en omkrets på 70 meter. Den totala ytan per kasse är därmed 390 m² och volymen 4 680 m³. Kassarna är fästa vid flytkragar, vilka är förankrade i botten med kraftiga rep och sten eller ankare. Kassarna är täckta med nät för att förhindra skador på fisken och predation av fåglar.

Utfodringen sker dagligen med foderblåsare från båt, så att fodergiven anpassas för maximal tillväxt och minimerat spill. Odlingssäsongen är under maj till oktober/november. Under vintern sker enbart stödutfodring.

Odlingsenheten är lokaliserad i vattenförekomsten Enklingefjärden (nr 57). Den förekomsten klassas som mellanskärgård och har en area på ca 20 km². Indelningen av Ålands kustvatten i vattenförekomster är utförd av Ålands landskapsregering och finns beskriven bland annat i Förvaltningsplan för de åländska vattnen, 2022 - 2027.

Odlingsplatsen norr om Torsholmsören är lokaliserad i ett område som enligt Bilaga 1 i landskapsförordning (2007:57) om odling av regnbågslox och lax i havet, fiskodlingsförordningen, bedöms ha lägre vattenomsättning och är därmed enbart lämplig för odling av sättfisk och för vinterförvaring. Odling av sättfisk behöver inte enligt 3 § fiskodlingsförordningen uppfylla de krav som ställs på odlingsplatsen gällande lokalisering, djup och öppenhet. Därmed är det viktigt att bolaget följer villkor 2 om att sättfisken som sätts ut ska ha en medelvikt som är mindre än 250 gram i enlighet med definitionen för sättfisk i 2 § 2 punkten fiskodlingsförordningen. Likaså begränsas enligt 3 § fiskodlingsförordningen förvaring av fisk vid vinterförvaringsplatsen till perioden mellan 15 oktober och 15 maj.

Processuella motiveringar

Verksamheten är tillståndspliktig då den omfattar fiskodling >20 ton enligt 10 § miljöskyddslagen och 6 kap. 16 § punkten a vattenlagen.

Tillståndets giltighet

Enligt 4 kap. 1 § vattenlagen ska vattenfarlig verksamhet utövas så att ändamålet med verksamheten nås med minsta skada och olägenhet utan att kostnaderna för dessa hänsyn medför att verksamheten omöjliggörs. Av förarbetena till vattenlagen framgår att övergödning är ett av de största vattenvårdsproblemen i saltsjön. Myndigheten konstaterar att fiskodling innebär ett nettotillskott av närsalter till vattnet. Även om fiskodlingens bidrag till Östersjöns totala övergödningssproblem är relativt litet, är det ur ett åländskt perspektiv det största enskilda bidraget. Myndigheten konstaterar med utgångspunkt i detta, att det är skäligt att utsläppen till vattenmiljön och tillståndet tidsbegränsas samt omprövas med 10 års intervall. Villkoren ska däremellan revideras efter 5 år för att

aktualiseras och prövas mot BAT-kraven samt vid behov begränsa fiskodlingsverksamhetens belastning på vattenmiljön enligt 24 § miljöskyddslagen och i enlighet med vad som stadgas i 4 kap. 7 § vattenlagen.

Allmänna innehållsmotiveringar

Fiskodling i öppna kassar belastar vattenmiljön med näringsämnen och organiskt material via fiskens fekalier och gälar samt foderrester. Effekten på den lokala vattenmiljön beror både på verksamhetens omfattning och på odlingens lokalisering. ÅMHHM konstaterar, efter att ha granskat förutsättningarna för beviljande av tillstånd, att verksamheterna med iakttagande av de i tillståndet givna tillståndsvillkoren är förenlig med miljöskyddslagen och den lagstiftning som nämns i 10 § i samma lag. ÅMHHM beviljar tillstånd med stöd av 17 § 1 mom. miljöskyddslagen.

Myndigheten konstaterar att verksamhetsutövaren har påvisat tillräcklig kunskap och att denne är organiserad på ett trovärdigt sätt. ÅMHHM konstaterar vidare att företaget uppfyller kravet om verksamhetens organisation enligt 7 § miljöskyddslagen.

De villkor och föreskrifter som fastställts i beslutet har utformats så att ändamålet nås med minsta möjliga negativa miljöpåverkan utan att denna miljöhänsyn blir oskälig enligt 4 § miljöskyddslagen. Villkoren föreskrivs i enlighet med miljöskyddslagens 24 och 26 §§.

Detaljerade innehållsmotiveringar

Odlingsplatsens lokalisering och lämplighet

För att utföra ett vattenföretag krävs enligt 2 kap. 2 § i vattenlagen rätt eller rådighet över vattenområdet och enligt 2 kap. 3 § vattenlagen råder den som äger en fastighet över det vatten som finns där, om inte annat följer av bestämmelserna i vattenlagen. Sökanden arrenderar behövliga vattenområden.

Enligt 4 kap. 6 § vattenlagen får vattenfarlig verksamhet endast utövas på plats eller platser där minsta möjliga olägenhet för vattenmiljön uppstår och där förutsättningarna finns eller kan skapas för det slags verksamhet som är i fråga, utan att oskäligt högre verksamhetskostnader uppstår till följd av platsvalet. ÅMHHM konstaterar att forskning visat att kuststräckor med goda förutsättningar

för fiskodling vanligen har en hög vattenomsättning. Hög vattenomsättning medför att utspädningen är stor och att eventuella övergödningseffekter är svåra att mäta i odlingens närhet. Vid en bra lokalisering får man således små lokala effekter, men ett generellt tillskott av närsalter till havet.

I området norr om Kumlingeön finns förutom Kumlinge Forell Ab:s anläggningar, även Brändö Lax Ab:s sättfiskodling benämnd Kumlinge Frys eller Ramsholm. De två odlingsenheterna ligger så nära varandra, att miljökonsekvenserna från respektive odling är svår att särskilja och bedöms ofta som en enhet i beräkningar och rapporter. I området finns även en mindre präglingsskasse benämnd Torsholma eller Torsholmsör. Mellan odlingarna går en 4,8 m farled och Skärgårdstrafikens Norra linje angör färjefästet i Kumlingeby, liksom Enklingefärjan.

Fiskodlingsförordningen reglerar vilka krav som ställs på en god plats som lämpar sig för fiskodling. Dessa krav kan i förekommande fall användas generellt för bedömning av platsen, men eftersom förordningen inte gäller för sättfiskodling så har kraven inte någon bindande verkan.

Odlingsplatsen norr om Torsholmsören har ett vattendjup på ca 12–14 m. Enligt fiskodlingsförordningen borde vattendjupet vara minst 10 m eller djupare, för då växer fisken bättre och utsätts för mindre sjukdomsrisik.

ÅMHH känner inte till öppenhetsvärdet för odlingsplatsen norr om Torsholmsören, men torde vara likvärdigt med Kumlinge Frys Ab:s odlingsplats 350 m österut. Det beräknade öppenhetsvärde för den platsen är ca 1,84 vilket indikerar att vattenutbytet är relativt stort. Kravet enligt fiskodlingsförordningen är ett öppenhetsvärde på minst 0,75. Övervintringsplatsen, söder om Torsholmsören, har ett beräknat öppenhetsvärde på ca 0,43 vilket indikerar att vattenutbytet på den platsen är relativt begränsat. Öppenhetsvärdet avspeglar vattenutbytestiden och är ett mått på områdets känslighet för övergödning. Värdet beräknas genom att dividera vattenytans area med tvärsnittsöppningarnas area.

Enligt Naturvattens sammanställning av åländska fiskodlingar uppskattas odlingsplatsen norr om Torsholmsören ha en vågexponering på 10 086, vilket bedöms visa på ett skyddat läge.

Fiskodlingen bedöms tillsammans med den närliggande fiskodlingen Kumlinge Frys, ge upphov till måttliga lokala miljöeffekter enligt Naturvattens

sammanställning av Miljökontroll för åländska fiskodlingar 2021. Bedömningen baseras på en nedsättning av miljötillståndet för klorofyll, siktdjup och perifyton. Utvärderingen har dock enligt rapporten måttlig tillförlitlighet.

Sediment- och bottenfaunaundersökningar som utförts inom ramen för fiskodlingens gemensamma kontrollprogram visar inte på några döda och syrefattiga bottenar vid odlingen. Området har främst transport- och erosionsbottenar och fiskodlingens påverkan på bottenfauna bedöms som obetydlig. Ansamlingen av organiskt material, dvs sediment, har tidigare uppmätts till ca 5 cm vid odlingen och vid en kartläggning under år 2022 syntes att halten organiskt sediment avtog med ökande avstånd från odlingen. Klassificeringen av syrgashalt bedömdes som måttlig hög halt och siktdjup med statusklass måttlig. Resultat från sedimentundersökningar under 2023 visar att halten organiskt material fortsättningsvis är förhöjd och bedöms vara måttligt nedsatt. Vid tidigare sedimentundersökningar har bedömningen varit att den organiska halten inte visat något samband med avståndet till fiskodlingen. Klassificeringen av sammanvägt miljötillstånd visar på tydliga avvikelser och trenden på oförändrad situation.

Odlingsenheten är belägen i vattenförekomst Enklingefjärden, som utgör mellanskärgård. Vattenförekomstens ekologiska status är klassificerad som måttlig. Förutom indelningen av Ålands kustvatten i vattenförekomster, är även klassningen av ekologisk status utförd av Ålands landskapsregering och finns beskriven bland annat i Förvaltningsplan för de åländska vattnen, 2022 - 2027. Den senaste sammanställningen som bifogades ett utlåtande från miljöbyrån, visar att de fysikalisk-kemiska parametrarna siktdjup, totalkväve och totalfosfor uppvisar god status i vattenförekomsten. För de biologiska parametrarna har bottenfauna och perifyton också god status, medan klorofyll-a och makrofyter klassas som måttlig. Trenden är god för alla parametrar utom makrofyter, som är oförändrad. Det är den parameter med sämst klass som fastställer klassen för hela vattenförekomsten. Enligt förvaltningsplanen ska man vid sammanvägd bedömning av den ekologiska statusen lägga störst vikt på de biologiska parametrarna. De fysikalisk-kemiska parametrarna fungerar mer som understödande parametrar.

Beräkningar av vattenströmningar och vattenutbyte i Enklingefjärden, utfört av SMHI och tillgängligt på Ålands landskapsregerings hemsida, visar enligt detta belastningsverktyg att Enklingefjärdens nettoutbyte med övriga vattenförekomster

är negativ för fosfor och betydande för kväve. Upp till 31 % av totala kvävebelastningen i förekomsten bedöms tillföras genom vattenutbyte med närliggande vattenförekomster. Kumlinge Forells fiskodling står enligt sammanställningen, utan hänsyn till vattenutbyte, för en betydande del (35 %) av den lokala fosforbelastningen till vattenförekomsten. Andelen för kväve uppskattas till 18 %. Vid beaktande även av nettoinflöde, är belastningsandelen för denna fiskodlings punktutsläpp något större för fosfor (39 %) och lite lägre för kväve (12,5 %).

Sammanfattningsvis är sättfiskodlingen norr om Torsholmsören placerad på en relativt grund och skyddad plats, men öppenhetsvärdet och vattenutbytet beräknas ändå vara relativt stort. Detta syns i att området har transport- och erosionsbottnar, god syrgashalt vid botten och att påverkan på bottenfaunan i området är obetydlig. Miljöövervakningen vid fiskodlingen visar dock på en viss nedsättning för parametrarna klorofyll, siktdjup och perifyton och vid senaste kontrollerna på en ökad halt av organiskt material i närheten av odlingen. Enligt Naturvattens rapport påverkas bottenfauna långsamt och bedöms ge en bra indikation på långvariga miljökonsekvenser och på trender. Perifyton och klorofyll-a bedöms inte vara lika stabila variabler, utan mäter lokala korttidseffekter av odlingsverksamheten och kan uppvisa stora variationer.

Vattenförekomsten Enklingefjärden har sammanfattningsvis god status för flertalet av de undersökta parametrarna och trenden för dessa är positiv. De biologiska parametrarna klorofyll-a och makrofyter klassas dock fortfarande som måttliga och för makrofyter är trenden oförändrad. Fiskodlingens punktutsläpp av fosfor till vattenförekomsten bedöms även vara av betydande andel.

ÅMHHM behöver i sin beredning och beräkning av belastning på vattenmiljön beakta att det lokala tillståndet vid en odlingsplats kan avvika från övriga vattenförekomstens ekologiska status och de parametrar som undersökts.

Verksamhetens belastning

Myndigheten konstaterar att en minskning av belastningen från fiskodlingsverksamhet med dagens teknik i huvudsak kan uppnås genom att minska mängden genom fodret tillförda närsalter till vattnet. Hur stor belastningsminskningen kan bli begränsas dock av vilka krav på närsalter fisken har för bibehållen tillväxt och välmående, utfodringsteknik samt av de foder som finns tillgängliga på

marknaden. Med beaktande av att odlingen kan medföra viss negativ inverkan på vattenmiljön har totalbelastningen av kväve och fosfor till vattenmiljön beräknats, begränsats och reglerats i villkor 1 så att förutsättningar för tillstånd enligt 4 kap.1, 2, 4, 7 §§ vattenlagen, 5 kap. 9 § vattenlagen ska föreligga.

Enligt 5 kap. 21 § om kvalitetsmål, ska enligt 1 mom. allt vatten i landskapet skyddas på ett ändamålsenligt sätt så att vattenkvaliteten inte försämras och att den vid behov förbättras. Det övergripande målet ska vara att uppnå god vattenkvalitet. ÅMHHM bedömer, med beaktande av odlingsplatsens placering och den inverkan den har på vattenmiljön i området, att tillståndsvillkoren är ändamålsenliga för att uppnå tillräckligt miljöskydd enligt 4 kap. vattenlagen och för att bestämmelserna om vattenkvalitet i 5 kap. 9 § vattenlagen om ökad övergödning ska vara uppfyllda. ÅMHHM har i beredningen beaktat 21 § 3 mom. om vägledande miljömål och indikatorer som fastställts i Förvaltningsplan för de åländska vattnen, 2022 – 2027, för att uppnå god miljöstatus i den marina miljön.

Beräkningen av belastningen för odlingsplatsen har utgått från genomsnittliga värden av fodrets innehåll av kväve och fosfor, samt bedömningen att bästa tillgängliga teknik som enligt gängse branschkriterier är tillämplig används. Myndigheten har utifrån verksamhetens årsrapporter uppskattat den genomsnittliga foderkoefficienten (FK) till 1,10 och att fodret för sättfisk i genomsnitt innehåller 0,80 % fosfor och 6,5 % kväve. I beräkningen ingår också att fisken binder 0,4 % fosfor och 2,75 % kväve. I bedömningen har såväl fiskens välmående, miljömässiga aspekter samt uppgifter i ansökan beaktats.

Definitionen av totalbelastning följer definitionen i fiskodlingsförordningen. Den i havet utsläppta specifika belastningen får enligt fiskodlingsförordningen inte överskrida 6 gram fosfor och 50 gram kväve per kilogram producerad fisk. Detta kan tillämpas som riktvärde även vid sättfiskodling, trots att förordningen inte är tillämplig.

Om tillståndshavaren odlar enligt ovanstående innebär det att denne enligt ÅMHHM:s beräkningar kan producera en fisktillväxt om cirka 80 ton, med en teoretisk belastning motsvarande 384 kg fosfor och 3 520 kg kväve.

Fodrets innehåll av fosfor och kväve är oförändrat sedan tidigare beräkningar, men foderkoefficienten har justerats från 1,15 till 1,10. Bara justeringen av foderkoefficienten innebär att den teoretiska belastningen av fosfor och kväve

minskar med 4 % respektive 3 % i den nya beräkningen. ÅMHHM har vid beräkningen valt att ytterligare dra ner den teoretiska belastningen med två procentandelar. Den teoretiska belastningen beräknas därmed minska jämfört med tidigare tillståndsvillkor med 23 kg för fosfor, vilket motsvarar 6 % och för kväve är siffran 178 kg, vilket motsvarar 5 %. Trots den justerade och minskade teoretiska belastningen finns möjlighet för bolaget att bedriva verksamheten med bibehållen nivå på producerad tillväxt.

Om det i samband med revidering av villkor framgår att belastningen lokalt är för stor, så kan villkor 1 omprövas och näringsmängderna ytterligare justeras. Även förändringar av fosfor- och kväveinnehåll i fodret kan föranleda nya justeringar i beräkningarna av teoretisk belastning i samband med revidering.

Tabell 1. Myndighetens beräkningar av teoretisk och specifik belastning för Torsholmsören, inkl. vinterförvaringsplats söder om Torsholmsören.

	Fosfor (kg)	Kväve (kg)
Närsaltsinnehåll i fodret	704	5720
Närsaltsinnehåll ger max. foder mängd	88000	88000
Fodermängd ger fisktillväxt (med FK 1,10)	80000	80000
Totala mängden näringsämnen som binds i fisken	320	2200
Teoretisk belastning	384	3520
Specifik belastning	0,005	0,044

ÅMHHM har vid beräkningen av teoretisk belastning beaktat de senaste årens redovisade produktionsresultat samt på resultat av sedimentundersökningar, mätningar av kvalitetsfaktorer, dvs parametrar, och dess trender både vid odlingsplatsen och i vattenförekomsten. Ytterligare har myndigheten beaktat försiktighetsprincipen och åtgärdsprogrammet som antagits för att förebygga en försämring av vattenkvalitet och uppfylla kvalitetsmålet om god status i marina vatten.

Undersökningar vid fiskodlingen norr om Torsholmsören visar på måttlig lokal påverkan och de senaste åren på en ökad halt av organiskt material i närliggande sediment. Statusen bedöms enligt Naturvattens rapport 2023 som måttligt nedsatt för botten och sediment, samt att det sammanvägda miljötillståndet visar tydliga avvikelser med oförändrad situation. Ytterligare klassificeras Enklingefjärdens ekologiska status som måttlig. Därav finner ÅMHHM det skäligt att minska på den teoretiska belastningen av fosfor och kväve i enlighet med 4 kap. 2 § och 5 kap.

21 § vattenlagen. Den minskade belastningen av fosfor och kväve minskar den lokala miljöpåverkan och risken att vattenkvaliteten försämras, samt ökar möjligheten och att uppnå det övergripande målet om god vattenkvalitet i kustvatten.

På vattenförekomstnivå är trenden med befintlig odlingsverksamhet positiv för alla undersökta parametrar utom en och ÅMHHM bedömer att den teoretiska belastningen av fosfor och kväve ska bibehållas på de senaste årens redovisade belastningsnivåer för att inte riskera försämring av parametrarnas status och vattenkvaliteten enligt 21 § vattenlagen.

ÅMHHM bedömer enligt undersökningar och sammanställningar att odlingen av sättfisk och vinterförvaring vid Torsholmsören inte orsakar risk för de biologiska egenskaper som är centrala delar av den ekologiska statusklassificeringen av vattenförekomster eller för den biologiska mångfalden. Då fiskodlingen är belägen på ett område med relativt högt vattenutbyte med god syrgashalt och användningen av foder och utfodringsmetoder är de mest avancerade, samt att verksamheten begränsas i enlighet med beslutet, bedömer ÅMHHM att verksamhetens verkningar inte är så omfattande att den skulle kunna äventyra uppnåendet av lagstiftningens mål för vattenkvaliteteten.

ÅMHHM bedömer likaså att effekten av verksamheterna inte kommer att påverka vattenförekomsten eller de närmaste vattenförekomsterna på sådant sätt att verksamheten orsakar försämring av en ytvattenförekomst status eller äventyrar uppnåendet av en god status hos en ytvattenförekomst. Därmed är inte heller verksamheterna i enlighet med tillståndet i strid med Ålands eller Europeiska unionens rättspraxis.

Foder och BAT

Det foder som används vid fiskodling i Östersjön består i huvudsak av råvaror från fisk, trots att en numera ökande andel vegetabilier inblandas. Fiskodling innebär därmed en indirekt påverkan på ekosystemen, varför myndigheten anser att det är skäligt att sökanden i enlighet med kravet i 7 § miljöskyddslagen ska ha tillräcklig kunskap om verksamheternas miljöpåverkan och kravet i 4 § miljöskyddslagen på förebyggande av skada därav. Sökanden ska därför enligt villkor 3, så långt det är möjligt, begära in uppgifter från leverantören om att fångst av fiskråvara och tillverkning har skett enligt gällande lagar,

överenskommelser och enligt miljömässigt godtagbara metoder och principer. I den mån foder med råvara från Östersjön finns att tillgå så är det rekommenderat för att öka kretsloppstänkandet och minska tillförsel av näringsämnen.

Enligt 4 kap. 7 § 1 mom. vattenlagen ska den som utövar eller ämnar utöva vattenfarlig verksamhet vidta de skyddsåtgärder, tåla de begränsningar samt iaktta de försiktighetsmått i övrigt som skäligen kan krävas för att förebygga eller avhjälpa risk för försämring av vattenkvaliteten. Omfattningen av åliggande enligt 4 kap. 7 § 1 mom. ska bygga på tekniskt bästa möjliga lösning som är ekonomiskt möjlig för den typ av verksamhet som är i fråga. Exempelvis finns idag olika tekniska hjälpmedel för övervakning och styrning av utfodring. ÅMHHM bedömer i enlighet med rättspraxis om BAT i närregionen, dvs. i Sverige och Finland, att det inte ännu finns tekniskt och ekonomiskt kostnadseffektiv metod idag inom nätkasseodling med vilken man kan samla upp näringsämnen som kommer ut i havet. Enligt sökanden motsvarar fiskodlingen enligt ansökan bästa miljöpraxis (BEP) i havsområde. Villkor 4 ställs i syfte att tillgodose kraven på bästa tillgängliga teknik enligt miljöskyddslagens 4 § och 4 kap. 7 § 2 mom. vattenlagen.

Lokalisering och hänsyn till allmänna och enskilda intressen

Fiskodlingens placering är väsentlig då vattenfarlig verksamhet enligt 4 kap. 4 § vattenlagen ska utövas med minsta intrång och olägenhet för andra allmänna och enskilda intressen. Särskilt med beaktande på fiskbestånd och möjlighet att bedriva fiske, samfärdseln, möjligheterna att på det berörda vattenområdet i framtiden utföra annat vattenföretag, utöva vattenfarlig verksamhet eller bedriva annan härmed jämförbar verksamhet samt rekreativsmöjligheterna, naturskönheten, kulturvärdena och trivsels i omgivningen.

Enligt ansökan finns i fiskodlingens närhet inte några allmänna badstränder eller naturskyddsområden. Bolaget beskriver även att verksamheten inte påverkar fiskbestånd eller fiske negativt.

Odlingsanläggningen behöver enligt villkor 5 hållas i skick samt vara förankrade så att de inte flyttar sig, utgör olägenhet för samfärdsel eller utgör ett hinder för sjöfart. Konstruktionerna ska vara utmärkta i enlighet med Traficoms anvisningar. Anläggningens skick, förankring och utmärkning är mycket viktigt då det i närheten går en allmän farled med regelbunden färjetrafik.

Kemikalier och avfallshantering

Kemikalier ska hanteras så att de inte kan förorena mark, luft eller vatten enligt miljöskyddslagens 4 och 5 §§. Med stöd av e punkten 24 § miljöskyddslagen och 4 kap. 7 § vattenlagen utfärdar ÅMHHM villkor 6 om hantering av kemikalier inom verksamheten. Enligt uppgifter i tillsynsprotokoll utför bolaget för närvarande ingen färgning av odlingskassar med anti-foulingmedel.

Villkor 7 och 8 reglerar hantering av avfall som uppkommer i verksamheten och ska enligt 8 § avfallslagen (FFS 646/2011), antagen genom landskapslag (2018:83) om tillämpning av rikets avfallslag, beaktas prioriteringsordningen förebyggande, förberedelse för återanvändning, materialåtervinning, annan återvinning (t.ex. till energi) samt bortskaffande. Vidare ska verksamhetsutövaren föra bok över avfallet som uppstår i verksamheten i enlighet med 118 § avfallslagen samt upprätta erforderliga transportdokument enligt 121 § samma lag för borttransport av avfallet. Villkoren ges med stöd av 24 § b punkten och 26 § miljöskyddslagen samt 8, 13–17, 118 och 121 §§ rikets avfallslag.

Villkor 9 reglerar hantering vid konstaterande av sjukdomsutbrott i odlingen och hur verksamhetsutövaren ska förfara så att smittspridning begränsas och risk för spridning av smitta till vild fisk minimeras. Villkoret ges med stöd av vattenlagen 4 kap. 4 § för att tillgodose att verksamhetens risk för påverkan på fiskbestånd och fiske minimeras.

Egenkontroll

Enligt 1 kap. 1 § vattenlagen ska vatten och vattenområden inom landskapet användas på det sätt som bäst gagnar en uthållig utveckling. Ytvatten samt ekologiska förhållanden i saltsjön ska nyttjas, skyddas och vårdas så att en uthållig utveckling gagnar och så att där kan finnas sådana växt- och djursamhällen, som i huvudsak utgör naturliga inslag i dessa naturmiljöer.

Verksamhetsutövaren ska enligt 7 § miljöskyddslagen ha tillräcklig kunskap om verksamhetens miljöpåverkan och om möjligheterna att förebygga och begränsa dess negativa miljöpåverkan. Ett stöd för detta är egenkontroll av verksamheten. ÅMHHM föreskriver i med stöd av 26 § miljöskyddslagen i föreskrift 10 att verksamhetsutövaren ska föra dagbok över verksamheten samt sammanställa uppgifterna till en lättfattlig årsrapport som ska skickas in till tillsynsmyndigheten.

Recipientkontroll

Föreskrift 11 syftar till att klargöra verksamhetsutövarens ansvar för egenkontroll i enlighet med miljöskyddslagens 26 §. Kontroll av odlingarnas miljöpåverkan sker inom ramen för det gemensamma miljökontrollprogrammet för de åländska fiskodlingarna vars grund lades 1993, och senare har reviderats vid ett flertal tillfällen. Enligt plan sker provtagning årligen vid samtliga fiskodlingsenheter där verksamhet bedrivs.

Ansvarig person

En ansvarig person med den kunskap som krävs för att övervaka anläggningarna och att miljötillståndet följs måste enligt villkor 12 finnas för att fylla kravet på verksamhetsutövarens organisation i miljöskyddslagens 7 §.

Avslutande av verksamhet

På grund av svårigheter att i samband med prövningen bedöma omfattningen av påverkan på miljön och därmed behov av eventuella åtgärder vid avslutande av verksamhet utfärdas inget villkor för detta. Om tillståndet inte innehåller tillräckliga bestämmelser för avslutande kan ÅMHH enligt 34 § miljöskyddslagen besluta om dylika åtgärder i samband med eller efter avslutande. Med villkor 13 avses att verksamhetsutövaren vid avslutande av verksamheten ska ansöka om tillstånd för avslutande för att myndigheten ska kunna göra en bedömning av huruvida det behövs undersökningar, saneringsåtgärder eller andra försiktighetsmått i samband med avslutandet.

Sammanfattande motivering

ÅMHH konstaterar att kravet på sökandens rätt till de erforderliga vattenområdena är uppfyllda och att platsen som avses i ansökan lämpar sig för fiskodlingsverksamhet i den omfattning som anges i tillståndsvillkoren ovan. Vidare konstaterar myndigheten att ovan ställda villkor utgör ett sådant skydd att verksamheterna inte står i strid med enskilda och allmänna intressen.

Fiskodlingsverksamhet medför ett nettotillskott av närsalter till havet, men då miljötillståndet innehåller villkor och föreskrifter för förebyggande av förorening och begränsning av fiskodlingsverksamhetens belastning, vilka ges med stöd av 24 och 26 §§ i miljöskyddslagen och 4 kap. 7 § vattenlagen, anser myndigheten att nyttan av att verksamheten får bedrivas på den avsedda platsen är betydlig i förhållande till den skada som kan följa av att verksamheten tillåts.

Villkoren har utformats i syfte att tillse att ändamålet med verksamheten nås med minsta olägenhet för miljön, utan att kostnaderna för dessa hänsyn medför att företaget och verksamheten omöjliggörs. Verksamhetsutövaren svarar enligt 7 § miljöskyddslagen och 4 kap. 7 § vattenlagen, oavsett givna villkor, för att miljöförorening förebyggs, undanröjs och begränsas och för att försämring av vattenkvaliteten förhindras, så även efter det att verksamheten avslutats i enlighet med vad som sägs i 34 § miljöskyddslagen och 4 kap. 7 § vattenlagen.

Med ovanstående motiveringar finner ÅMHM grund för beviljande av tillstånd för sättfiskodling norr om och vinterförvaring söder om Torsholmsören, Kumlinge kommun.

Avgift

För detta tillståndsbeslut uppbärs en avgift enligt punkt 1, avgiftstabell 1 i Ålands landskapsregeringsbeslut om taxa för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet 2023. Taxan finns på amhm.ax/avgifter.

Fiskodling med en produktion om 20–100 ton per år	7 105 €
<u>Annonskostnad, delgivning ansökan</u>	<u>95,30 €</u>
Totalt*	7 200,30 €

*Annonskostnad för delgivning av beslutet tillkommer.

Besvär

Besväransvisning bifogas.

Beslutet justeras omedelbart.



För Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

Ulrika Sandell-Boman
Prövningsnämnden
Beslutande

Ann-Sofi Wikingson
Miljöskyddsinspektör
Föredragande

Bilagor

1. Ärendehantering
2. Besvärsanvisning

Ärendehantering

Ansökan

Kumlinge Forell Ab har ansökt om nytt miljö tillstånd för befintlig sättfiskodling norr om samt vinterförvaring söder om Torsholmsören, Kumlingeby, Kumlinge kommun.

Ansökan inkom 15.05.2023 och har den 17.05.2023 tillkännagivits för allmänheten genom publicering på myndighetens webbplats.

Ansökan kompletterades per telefon 08.02.2024.

Meddelande om ansökan

Meddelande om ansökan enligt 16 § i landskapslag (2008:124) om miljöskydd tillsammans med ärendets handlingar har varit tillgängliga på ÅMHH:s elektroniska anslagstavla och i myndighetens reception på Norragatan 17 under tiden 03.05 – 24.05.2024. I meddelandet framgick att envar har rätt att skriftligen yttra sig över ansökan inom ovan nämnda tid.

Delgivning av ansökan

Hörande av part har skett genom offentlig delgivning under tiden 03.05 – 24.05.2024 på ÅMHH:s anslagstavla samt enligt 13 § miljöskyddslagen även skett genom annons i tidningen Åland 03.05.2024. I delgivningen framgick att vem som helst hade rätt att skriftligen yttra sig över ansökan inom ovan nämnda tid.

Yttranden

Det har inte inkommit några yttranden under tiden för offentlig delgivning.

Utlåtanden

ÅMHH har begärt och erhållit utlåtande från Ålands landskapsregering. Utlåtande inkom från miljöbyrån den 26.10.2023. Utlåtandet kompletterades den 28.03.2024.

Bemötande

ÅMHHM har givit Kumlinge Forell Ab möjlighet att bemöta inkommet utlåtande och svar på hörandet har inkommit. Kumlinge Forell Ab lämnade ett svar 11.12.2023 och 16.04.2024.

Delgivning av beslut

Tillståndsbeslutet sänds till sökanden med mottagningsbevis. Beslutet delges offentligt på ÅMHHM:s anslagstavla samt genom annons i tidningen Åland och en kopia av beslutet finns under denna tid framlagd för allmänheten på ÅMHHM:s kansli. Beslutet finns även tillgängligt på ÅMHHM:s hemsida, www.amhm.ax. I delgivningen framgår att sakägare kan anföra besvär över beslutet hos Ålands förvaltningsdomstol.